

1. ΤΟ ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΛΟΝ ΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΟΣ*

Ἰωάννης Στέφανος Μιχαήλ Ρακοβίτζας βοεβόδας, ἐλέω Θεοῦ αὐθέντης καὶ ἡγεμῶν πάσης Οὐγγροβλαχίας.

Στοχαζόμενοι τὸ ἀπαραίτητον χρέος ὅπου ἔχομεν διὰ τὸ νὰ φροντίζωμεν ἀγρύπνοις ὕμνασι καὶ νοῖ διεγχειρεμένῳ πάντα ὅσα συντείνουσι καὶ ἀφορῶσιν εἰς καλὴν διοίκησιν καὶ εὐκοσμίαν τῆς ἡς ἐλάχομεν θεόθεν ἡγεμονίας καὶ φροντίζοντες περὶ τούτων κατὰ τὸ ἐφικτόν, ἠθελήσαμεν κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ἀνακαλέσωμεν τὴν εὐκοσμίαν ἐκείνων τῶν ὅσων ἔτυχόν πως νὰ διακυβερνῶνται ἀτάκτως καὶ νὰ ἄγωνται ἀκόσμως, καὶ ἀκολουθῶς βουλὴν ἐβουλευθήμεν διὰ νὰ συστήσωμεν κατὰ πρῶτον τοὺς πολιτικούς νόμους, ἐφ' ᾧ διενεργῶντες προσφυῶς καὶ ἀρμοδίως κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν θέλησιν αὐτῶν καὶ νὰ μὴ παραβλέπωμεν αὐτοὺς διενεργουμένους καταχρηστικῶς ἅμα καὶ ἀπερισκέπτως, καθὼς ἕως τώρα ἔτυχον νὰ ἐνεργῶνται, τὸ ὅποιον αὐτὸ ἐγένετο αἰτία μεγάλης βλάβης εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν κρινομένων, καὶ αἰτία εἰς τὸ νὰ προσκρούσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν ἅγιον Θεὸν τὸν δωρησάμενον ἡμῖν τὴν ἡγεμονίαν ταύτην, καὶ νὰ κατηγορηθῶμεν ἀμελείας ἅμα καὶ ἀχαριστίας· ἀμελείας μὲν, ὡς ἀμελοῦντες τῆς καλῆς οἰακοστροφίας τοῦ πολυκυμάντου τούτου σκάφους τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων καὶ μὴ προσορμίζοντες αὐτὸ εἰς εὐδίδους λιμένας διὰ τοῦ ἀνήκοντος δικαίου, ὅπου κατὰ χρέος πρέπει νὰ ἀποδίδωμεν εἰς κάθε μίαν ὑπόθεσιν, καὶ μὲ τοῦτο νὰ κάμνωμεν νὰ ἀναπαύεται ἕκαστος, διὰ νὰ μὴ γογγύζῃ καὶ νὰ μὴν ἀγανακτῇ ὡς κλυδωνιζόμενος ὑπὸ τῆς ἀδικίας· ἀχαριστίας δὲ ὡς μὴ δείξαντες καρποὺς εὐχαριστίας εἰς τὸν ἅγιον Θεὸν διὰ τὴν ἄλλων ὀφειλομένων ἔργων ἀρετῆς καὶ μάλιστα τῆς δικαιοσύνης ἐν ᾗ ἐπαναπαύεται. Τοῦ ἔργου τοίνυν τούτου ἀμφοτέραις χερσὶ δραξάμενοι, ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν σύστασιν τούτων τῶν πολιτικῶν νόμων, οἵτινες ὄντες οὐ μόνον πάντῃ ἀσαφεῖς ἀλλὰ καὶ διασκορπισμένοι, ἐδέοντο ἅμα καὶ μεταφράσεως κατὰ τὸ νόημα αὐτῶν καὶ συλλογῆς ἀπὸ πάντων τῶν νομίμων, καὶ μὴν καὶ ἐκλογῆς. Καντεῦθεν καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τούτου διωρίσαμεν ἄνδρα δόκιμον καὶ ἀρμόδιον τὴν τε θύραθεν καὶ ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν ἐγγεγυμνασμένον καὶ πρὸς τοὺς νόμους εὐφυῶς ἔχοντα, τὸν τιμιώτατον καὶ λογιώτατον ἄρχοντα ὑπάτον τῶν φιλοσόφων τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ Φωτεινὸν Χῖον, τὸν καὶ μέγαν παχάρνικον χρηματίσαντα καὶ παρ' ἡμῖν μέγαν γραμματικόν· ὅστις καὶ ἐξερευνήσας ἀκριβῶς καὶ μὲ κάθε ἐπιμέλειαν ἐξηκριβώσας τὰς τε νομικὰς διαταγὰς ὅλας, ὁμοῦ δὲ καὶ τὰς τοπικὰς συνηθείας ὅπου τέως εἶναι ἐν χρήσει, καὶ ὅσα ἐπωφελῆ καὶ ἀρμόδια εἰς τὰς παρεμπιμπτούσας τάσδε ὑποθέσεις συλλέξας, ἀρῶμενος αὐτὰ ἀπὸ τῶν βασιλικῶν νόμων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν νομίμων καὶ ἄλλων διαφόρων βιβλίων νομικῶν καὶ ὅλα κατὰ τὸ δυνατόν εἰς ἓν συναγαγόν, ἔγινε τὸ παρὸν σύνταγμα διηρημένον εἰς τρεῖς τόμους ἐντελέστατον καὶ ἀκριβέστατον, εἰς ὃ προσετέθησαν καὶ τινες διαταγαὶ ἀναγκαϊόταται πάνυ καὶ ὠφέλιμοι διὰ τὴν εὐνομίαν καὶ καλὴν διοίκησιν τῆς θεοφρουρήτου ταύτης τζάρας, τὸ ὅποιον καὶ δοκιμασθὲν ἀκριβῶς παρὰ σοφῶν ἀνδρῶν καὶ εὖρεθὲν ἀπαράλλακτον τοῖς νόμοις, ἅτε φυλάττον ἀπαρσαλεύτως τὸ καθ' αὐτὸ νόημα καὶ σκοπὸν τῶν νόμων, καὶ καλῶς μεταφρασθὲν κατὰ τὴν ἔννοιαν ἐκείνων, ἐπικυρώθη παρ' ἡμῶν καὶ ἐξεδόθη εἰς τὸ νὰ διενεργῇται εἰς ὅλα τὰ

* Τὸ χρυσόβουλλον ἐλλείπει ἐν τῷ χφ. Διὰ τὴν πληρότητα τῆς ἐκδόσεως, ἀναδημοσιεύομεν τοῦτο ἐκ τῆς ἐκδόσεως Π.Ι. Ζέπου ἔτους 1959. (Ἀναδημοσίευσις ἐκ C. Litzica, Catalogul Manuscriptelor Grecești, București 1909, 135 ἐπ. Πρβλ. καὶ παλαιότεραν ἐκδοσιν ἐν C. Litzica, Manuscrisele Grecesei Biblioteca Academiei Române, București 1900, 32 ἐπ. Βλ. καὶ Ἑπετ. Ἑταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν», 13 (1937) 419 ἐπ.).

κριτήρια τῆς τζάρας ταύτης διὰ τὴν διαίτησιν τοῦ δικαίου, θεμέλιον ὃν καὶ βακτηρία εἰς ἐνέργειαν ὅλων τῶν νόμων καὶ δικαίων κρίσεων. Παρὰγγέλλομεν λοιπὸν καὶ ἐντελλόμεθα εἰς ὅλους τοὺς κριτάς, τοὺς τε ἄρχοντας τοῦ αὐθεντικοῦ ἡμῶν διβανίου καὶ λοιποὺς τῶν μερικῶν κριτηρίων, διὰ νὰ φυλάττετε εἰς κάθε ὑπόθεσιν τὰ κατὰ νόμους δίκαια ἀπαρασαλεύτως, προσαρμόζοντες προσφυῶς καὶ ἀρμοδίως τὰς νομικὰς διαταγὰς εἰς κάθε ὑπόθεσιν ἀπαθῶς καὶ ἀφιλοπροσώπως καὶ προσέχοντες ὅλην νοῦ εἰς τὸ δίκαιον, οὐδόλως ἀνατροπὴν τινὰ τοῦ δικαίου ποιοῦντες ἐφ' οἵαδήτινι αἰτίᾳ ἐξάπαντος, ὥσάν ὅπου ὅστις φωραθῇ ἀνατρέπων τὸ δίκαιον καὶ τοὺς νόμους λυμαινόμενος θέλει δοκιμάσει τὰς ἐκ τῶν νόμων ποινάς. Οὕτως ἀποφαινόμενοι ἐξεδώκαμεν καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον αὐθεντικὸν χρυσόβουλλον γράμμα.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ, αΨΞε'.